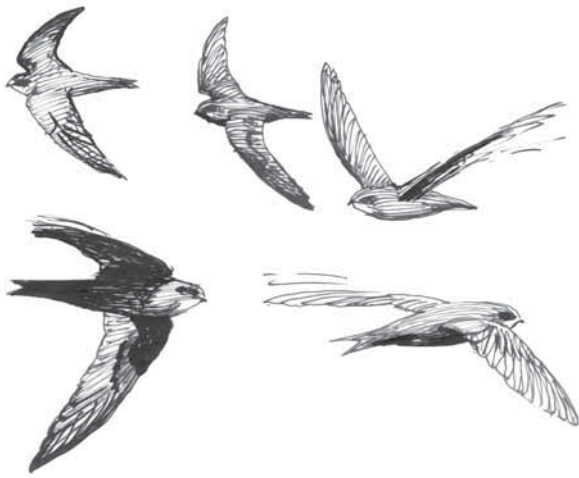

Mursejler *Apus apus*

Swift

Mursejlere tilbringer det meste af sit liv i luften og har kun sjældent 'fast grund' under fødderne. Eksempelvis sover de ikke-ynglende fugle i luften og tilsyneladende tilbringes hele vinteren i Afrika på vingerne (Wernham m.fl. 2002). I Danmark yngler arten almindeligt over det meste af landet, dog i mindre udstrækning i det vestlige Jylland. Mursejlere foretrækker at yngle højt til vejs især i etageejendomme og ofte i mindre kolonier. Arten er vidt udbredt i det meste af Europa, Nordafrika, Mellemøsten, Sibirien og Kina. De største europæiske bestande findes i Rusland, Tyrkiet, Frankrig, Italien og Spanien, men også Sverige har en stor bestand. I Danmark er mursejlere også en meget almindelig trækfugl. Arten

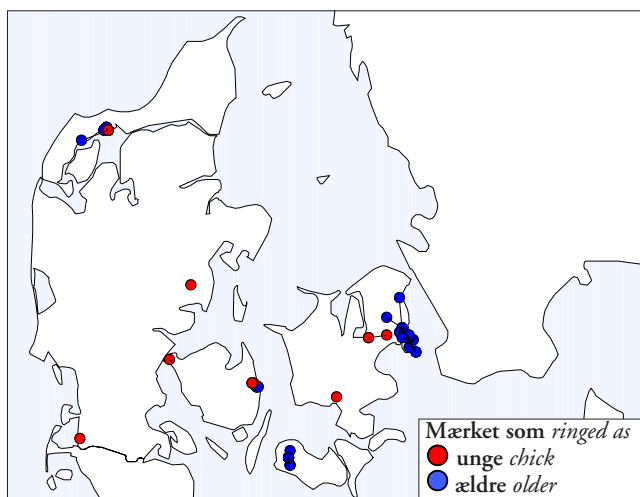

Fig. 1. Samtlige genfund af mursejler ringmærket i Danmark (n=121). All recoveries of swift ringed in Denmark (n=121).

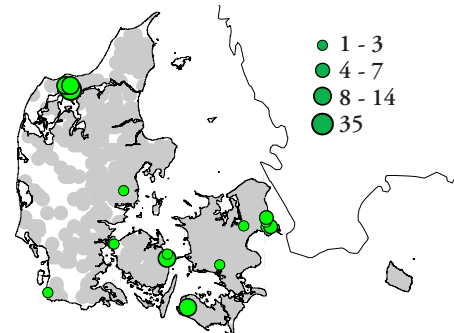

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96).

er langdistance-trækker og overvintrer i Afrika syd for ækvator samt i mindre omfang på Den Arabiske Halvø og i det nordlige Indien.

Mærknings- og genmeldingsdata

Til trods for, at mursejlere er en ganske almindelig ynglefugl i Danmark, er der blot ringmærket 2.574 fugle frem til 2002. De første mursejlere blev ringmærket i 1922 af Roskildefjordens Ringmærkningsstation. Herudover er 200 fugle mærket af Dansk Ornithologisk Central og 2.373 af Zoologisk Museum. Flest fugle er mærket i første halvdel af 1940'erne, i første halvdel af 1960'erne og 1974-1984 (fig. 4). Siden 1985 er mærkningerne faldet til et niveau på gennemsnitligt 37

Fakta Facts

Mærkninger <i>Birds ringed</i>	2.574
Genmeldinger <i>Recoveries</i>	
Antal genmeldinger <i>No. of recoveries</i>	121
-heraf uden for Danmark <i>Recovered abroad</i>	0
Antal fugle <i>No. of individuals</i>	98
-heraf mærket som unger <i>Ringed as chicks</i>	15 (15%)
Genmeldingsandel <i>Proportion recovered</i>	3,8%
Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark <i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	7
Ekstremer <i>Extremes</i>	
Højeste alder <i>Oldest bird</i>	18 år
Længste afstand <i>Longest dist.</i>	Danmark Denmark 21 km

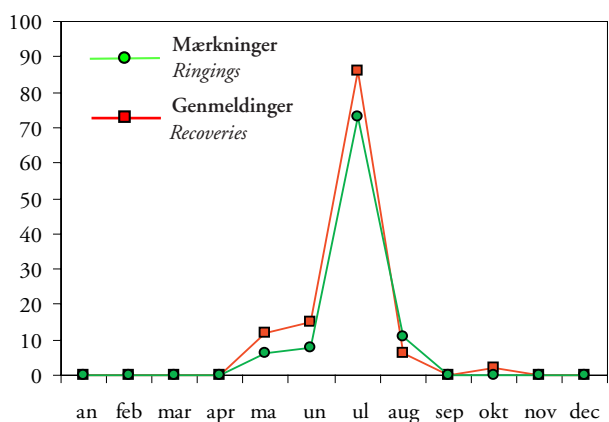

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af mursejler. Month of ringing and recovery of recovered swift.

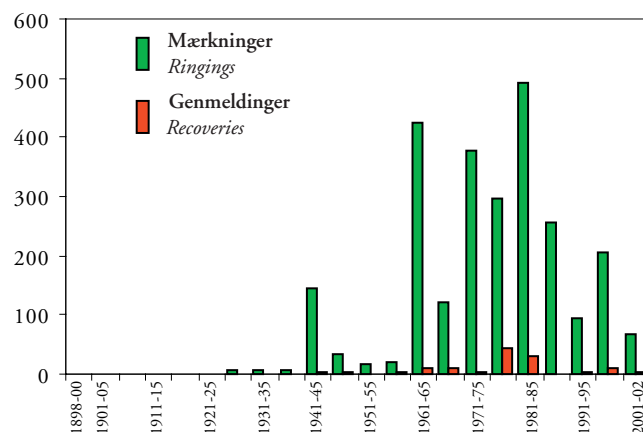

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for mursejler ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of swift ringed in Denmark.

fugle årligt. Ringmærkning af mursejler i Danmark har båret præg af en stor indsats fra enkelte ringmærkere. År med mere end 200 mærkninger er 1974 (263) og 1983 (215).

Ringmærkningen af mursejler har resulteret i 121 genmeldinger af 98 fugle, svarende til en genmeldingsandel på 3,8%. De genmeldte fugle er primært ringmærket i Øsløs i Thy (47), København (16), Nyborg (15) og Nakskov (13) (fig. 2). Fuglene er ringmærket i perioden 20. maj til 9. august, heraf 74% i juli (fig. 3). 15 fugle er mærket som redeunger (1. juni-9. august). På baggrund af mærkningstidspunktet og -lokaliteten er alle genfund sandsynligvis af fugle fra den danske yngleb Bestand. I Danmark er desuden genfundet syv mursejlere, ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Samtlige 121 genfund er inden for landets grænser (fig. 1) og fra perioden 10. maj til 20. august, hyppigst i juli (fig. 3). To genfund fra oktober er desværre med stor datousikkerhed. I alt 95 genmeldinger er fra samme lokalitet, hvor fuglene blev ringmærket, op til 18 år efter mærkningen. Blot syv genfund (7%) er mere end 5 km fra mærkningslokaliteten, med længste afstand 21 km (fig. 1).

I yngletiden i juni og juli kan omfattende vejrtræk finde sted i forbindelse med dårligt vejr. Sådanne vejrtræk kan omfatte tusindvis, endda titusindvis, af fugle, der kan tilbagelægge hundredvis af kilometer, før de vender tilbage til reden, når vejret bedres (Cramp 1985). Et sådan vejrtræk er måske årsagen til to genfund af engelsk fugle i Danmark (fig. 5). Den ene, mærket nær Dover 26. juni 1962, blev fundet død 6. august samme år i Fredericia, en strækning på 776 km. Den anden blev mærket i Barnsley i Midtengland 24. maj 1966 og fundet død på Fanø 31. juli samme

år. Yderligere to engelske og en svensk fugl fundet i Danmark kan ligeledes have været på flugt fra dårlig vejr, men de er dog fundet i et efterfølgende år (fig. 5).

I efterårsperioden er de seneste genfund af danske ynglefugle fra 16. og 20. august. En svensk fugl er genfundet i Danmark på direkte efterårstræk: den blev mærket 15. juli 1948 som redeunge i Bohuslän og aflæst 25. august samme år i Søborg i København (fig. 5). Så snart ungerne har forladt reden, begynder de at trække sydpå (Cramp 1985). De voksne fugle kan blive på ynglelokaliteten i nogle dage efter, at ungerne har forladt reden (Wernham m.fl. 2002). I Danmark kulminerer efterårstrækket fra sidst i juli til midt i august (Lausten & Lyngs 2004). Enkelte individer er dog registreret frem til midten af november (Olsen 1992).

Det er fortsat ukendt, hvor i Afrika de danske mursejlere overvintrer. Fugle fra Central- og Vesteuropa trækker mod sydvest til Den Iberiske Halvø, hvorfra de tilsyneladende fortsætter tværs over Sahara til Centralafrika (Cramp 1985). Engelske fugle er genfundet i Congo, Malawi, Tanzania og i mindre grad i det sydøstlige Afrika (Wernham m.fl. 2002). Finske og russiske fugle er genfundet på Balkan og mellem Sortehavet og Det Kaspiske Hav og trækker formentlig til det østlige Afrika (Glutz & Bauer 1980). Det menes, at nogle ungfugle bliver i vinterkvarteret i deres første sommer (Wernham m.fl. 2002).

Om foråret er de første genfund af danskmærkede ynglefugle 10., 15. og 21. maj. Mursejleren kan dog dukke op allerede sidst i april, mens gennemtrækket kulminerer sidst i maj og først i juni (Olsen 1992, Lausten & Lyngs 2004).

Fugle mærket som redeunger og genfundet i en efterfølgende ynglesæson i perioden, hvor der sand-

synligvis ikke er trækfugle i landet (15. juni-15. juli), er alle genfundet på udklækningslokaliteten (n=6). Blandt fugle mærket som voksne og genfundet i en efterfølgende ynglesæson er 50% genfundet på udklækningslokaliteten (gennemsnitligt 3 km, n=6). En del voksne fugle er aflæst flere gange i efterfølgende år. Fire fugle er aflæst i fire efterfølgende år, eksempelvis blev en fugl mærket i 1976 efterfølgende aflæst i 1978, 1980, 1982 og 1984. Det tyder på, at en del unge mursejlere vender tilbage til udklækningslokaliteten, og at de voksne fugle er trofaste over for ynglelokaliteten.

Genmeldings- og dødsårsager

Hele 74% af genmeldingerne er aflæsninger af levende fugle, inkl. en, der var fløjet mod en ledning. Blandt de dødfundne fugle (32) er ingen med kendt dødsårsag. For de udenlandske ringmærkede fugle genfundet i Danmark angives årsagerne som aflæst (1), fundet død (4), dræbt af fly (1) og dræbt af dyr (1). Mursejlere har en lav dødelighed, både blandt ungfugle og voksne (Cramp 1985). De længstlevende mursejlere i det danske ringmærkningsmateriale blev 13, 14 og 18 år. Ældste fugl blev mærket som redeunge 27. juli 1980 på Nyborg Slot og aflæst som ynglefugl 18. juli 1998 samme sted. Den ældste fugl i det europæiske materiale blev 21 år (Staav 1998).

English summary

The swift is a common breeding bird all over Denmark, though less densely distributed in western Jutland. It is also a very common passage migrant. The first swift was ringed in Denmark in 1922, with the greatest numbers ringed in 1974 (263) and 1983 (215). The recovered birds were ringed from 20 May to 9 August, 74% in July. The recovered birds are probably from the Danish breeding population. All recoveries are from Denmark and only seven birds were recovered more

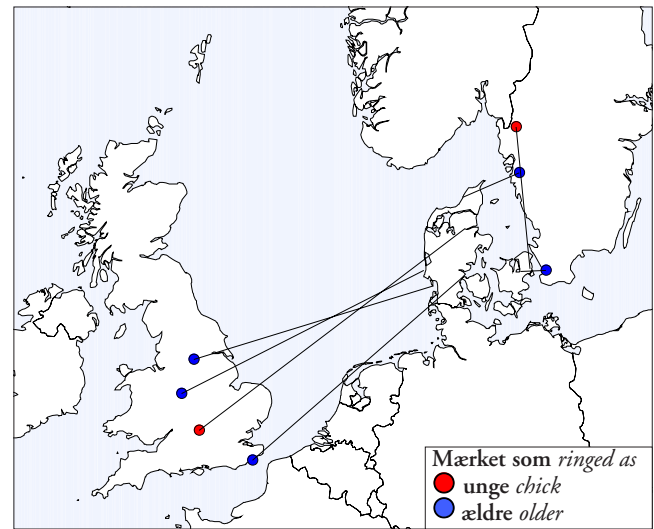

Fig. 5. Mærkningslokaliteter forbundet til genfindingslokaliteter for mursejlere ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=7). Ringing sites connected to recovery sites of swift ringed abroad and recovered in Denmark (n=7).

than 5 km from the ringing site. Ninety-five birds have been recovered at the ringing site up to 18 years after ringing. None of the swifts ringed in Denmark have been recovered between late August and early May. Seven birds ringed abroad have been recovered in Denmark, some probably escaping from bad weather in their home country, e.g. two English birds recovered in Denmark in July and August approximately two months after ringing. Since no Danish birds have been recovered during migration and in winter, we have no information about the migration route and winter quarters. In spring the first ringed birds to return to Denmark were on 10 May. Fifteen swifts ringed as chicks were recovered in a subsequent breeding season, of these 13 were found at the ringing site. Some of the swifts were caught several times in subsequent years, for example one bird was ringed in 1976 and recaptured at the ringing site in 1978, 1980, 1982 and 1984.

Seventy-four of the recoveries were live recaptures. All 32 dead birds were reported without information on the cause of death.